

Velilerin Penceresinden Öğrencilerin Eğitim Hayatı (Anılar Bağlamında Nitel Bir Analiz)

Education Life of Students from Parents' Perspective (A Qualitative Analysis in the context of Memories)

Erdal Toprakçı*
Deniz Gülmez**

To cite this article/Atf için:

Toprakçı, E. ve Gülmez, D. (2018). Velilerin penceresinden öğrencilerin eğitim hayatı (Anılar bağlamında nitel bir analiz). *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 6(1), 253-275. DOI: 10.14689/issn.2148-2624.1.6c1s11m

Öz. Araştırmanın amacı, velilerin çocuklarının eğitim hayatı süresince yaşadıkları ve önemli gördükleri, akıllarında kalan anıların incelenmesidir. Nitel araştırma metodolojisinden anlatı araştırması çerçevesinde yürütülen çalışmada, 143 kişinin anıları ile çalışılmıştır. Araştırmanın verileri, yarı-yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırmada öğrencinin merkezde olduğu, ailenin merkezde olduğu ve öğretmenin merkezde olduğu olmak üzere üç tema çıkmıştır. Ailenin merkezde olduğu anılar temasını oluşturan kategorilerin çoğunluğu yaşanan olayları olumsuz nitelendirmiştir. Olumsuz olarak nitelendirilen kategorilerde en çok vurgulananlar kardeş doğması ve etkileri, çaresizlik ve zor aile şartlarıdır. Olumlu olarak nitelendirdikleri kategorilerden en çok vurgulanan ise aile desteğidir. Öğrencinin merkezde olduğu anılar temasını oluşturan kategorilerde en çok vurgulananlar öğrenci başarısı, okula başlama, sosyal etkinlikler, zorlukların üstesinden gelerek okuma, çocuktan beklenmeyen davranış, çocuğun zarar görmesi/vermesi ve istenmeyen durumdan iyi bir ders çıkarmadır. Öğretmenin merkezde olduğu anılar temasında toplanan, en çok vurgulanan kategoriler öğretmenin ilgisi ve yönlendirmesi, öğretmenin ayrımcılık yapması ve öğretmen-aile işbirliği olmuştur. -Aile katılımının, öğrenci başarısını açıklayan değişkenlerden biri olduğu görülmektedir. Ebeveynler, çocuklarının eğitim hayatında aktif olarak yer almalı, öğretmenleri ile sürekli iletişim halinde olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Veli anıları, öğrenci, nitel araştırma, anlatı araştırması.

Abstract. The purpose of this research is to examine memories of parents about education life of their children that they experience and consider memories significant. This study based on narrative inquiry of qualitative research methodology. In the study, memories of 143 people were studied. Data were collected by semi-structured interview technique and were analyzed by content analysis. As a result of study three themes were come to exist: Student-centered, parent-centered and teacher-centered. The majority of categories that constitute theme of parent-centered memories characterized cases as negative. Student achievement, starting to school, social activities, overcoming the difficulties to study, unexpected behavior from student, get harm/damage to the child and take a lesson from undesired situation are the most emphasized categories that constitute the theme of student-centered memories. Teacher's attention and guidance, making discrimination of teacher and teacher-family collaboration are the most emphasized categories of teacher-centered memories theme. It is seen that family involvement is one of the variables explaining student achievement. Parents should be actively involved in the education of their children and should be in constant contact with their teachers.

Keywords: Parent's memories, student, qualitative research, narrative inquiry.

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 16.01.2018

Düzeltilme Tarihi: 26.02.2018

Kabul Tarihi: 20.03.2018

* Ege Üniversitesi, e-mail: erdal.toprakci@ege.edu.tr, ORCID ID:https://orcid.org/0000-0001-9552-9094

** Sorumlu Yazar / Correspondence: Dr. Deniz Gülmez, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetim Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, e-mail: dderinbay@konya.edu.tr, ORCID ID:https://orcid.org/0000-0002-9778-0431

Giriş

Çocuğa en yakın olan ve çocuğun gelişim özelliklerini en iyi bilen ailesidir. Ailelerin sosyo-ekonomik özellikleri, yaşadığı çevre, eğitime ilişkin düşünceleri ve ebeveyn tutumları çocukların okul yaşantılarını etkileyecektir. Çocukların eğitiminde büyük bir etkiye sahip olan aileler aslında çocukların ilk öğretmenleridir. Bir çocuğun eğitimi ve gelişimi doğal olarak ebeveynlerin elindedir (Ogunsola, Osuolale ve Ojo, 2014). Erken çocukluk yıllarından itibaren çocuklar başta aile üyeleri olmak üzere bir takım kişilerle ilişkiler geliştirirler. Bu ilişkiler birlikte zaman geçirme ve etkileşimler ile desteklenmektedir. Böylelikle birlikte yapılan her şey anıları yaratır (Smetana, Campione-Barr ve Metzger'den (2006) aktaran Tani, Bonechi, Peterson ve Smorti, 2010).

Ebeveyn olarak çocuğunuzun duygusal, zihinsel ve fiziksel olarak gelişimini izlersiniz. Hiç unutmayacağınızı umduğunuz heyecanlı, moral bozucu, eğlenceli, tatlı ve üzgün anlar yaşanır. Fakat çoğunlukla bu anlar, hafızada başka olaylar ve daha yeni olaylarla yer değiştirirken unutulup giderler. Ebeveynler, anıları geri getirmek için arşivleme ve görsel yardımların kullanılması aracılığıyla bu anıları korumanın yollarını bulma konusunda sürekli çaba gösterirler. Ebeveynlerin çocuklarının farklı gelişim evrelerini gösteren hatıraları toplama, saklama ve arşivleme yöntemleri hem karışık hem de gizemli görünmektedir (Stevens, Roberts, Bandlow ve Newstetter, 2001). Gelişim psikolojisinde temel varsayım, ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin daha genel ve ebeveyn-çocuk sohbetlerinin daha özel olması, bunların gelişimsel süreç ve çıktılarda araçsal rol oynamasıdır. Vygotsky, kişilerarası ilişkilerde tüm gelişim becerilerinin ilk olarak ebeveynler ile çocuklar arasındaki etkileşimler üzerine başladığını savunmuştur (Fivush, Haden ve Reese, 2006). Ebeveynler ile çocuklar arasındaki etkileşimlerin, ebeveynlerin geçmiş yaşantıları, eğitim geçmişleri ve ekonomik durum değişkenlerinden de etkileneceği düşünülmektedir. Nitekim ebeveynlerin okuldaki anıları, eğitimin amaçlarının bir nesilden diğerine aktarıldığı zincirdeki potansiyel bir sosyal-psikolojik bağlantı olarak görülebilir (Räty, 2010). Çocukların aldığı eğitimin, ebeveynlerinin çocukken aldığı eğitimle oldukça bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Gratz'ın (2006) yaptığı araştırmada, ebeveynlerin okuryazarlıklarının çocuklarının eğitimini önemli derecede etkilediği ifade edilmiştir.

Anılarla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, bu araştırmalar okula başlama (Räty, 2007; Turunen, 2012), öğrencilerin yetersizlikleri (Miller, Gresham ve Fouts, 2011), ebeveynlerin kendi anılarının çocuklarının okula başlamalarına etkisi (Räty, 2010), sınıf yönetiminde karşılaşılan olaylar (Erol, Özaydın ve Koç, 2010) gibi konular üzerine odaklanmıştır. Araştırmalara da konu olduğu görülen okula başlama, çocukluktan öğrenciliğe geçiş yapma ile ilgili birçok kişinin anıları vardır. Bu anıların bazıları olumlu bazıları ise olumsuz olabilmektedir (Turunen, 2012). Evde ya da okulda yaşanan olayların paylaşılması, karşılıklı bir kazanç sağlayacaktır. Çocukların okulda yaşadıkları olayları ailelerine aktarması, ailelerin süreçten haberdar olmalarına imkân verecek ve bilgi paylaşımı gerçekleşecektir. Ailelerin eğitim öğretim sürecine yakın olmaları, ilgilenmeleri, kendi deneyimlerini aktarmaları özette çocukları ile bu yönde iletişim kurmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bununla ilgili olarak okula katılım literatüründe kuşaklararası farklılıklar henüz keşfedilmemişken, ebeveynlerin çocukluk deneyimleri ile kendi ebeveynlik uygulamaları ve davranışları arasındaki ilişkileri incelemek için fazla sayıda araştırma yapılmıştır (Barnett ve Taylor, 2009; Taylor, Clayton ve Rowley, 2004). Öğrencilerin başarılarının arkasında okul ile aile arasındaki dayanışmanın da önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir. Okul-aile işbirliği ile ilgili yapılan çalışmalar bu düşüncüyü destekler niteliktedir (Çelenk, 2003). Örneğin, okula katılım bir diğer ifade ile aile katılımı, çocukların başarısını arttıran faktörlerden biri olarak görülmektedir (Topor, Keane, Shelton ve Calkins, 2010; Wilder, 2014).

Çocuk, ebeveyn ve öğretmen üçlüsü çocukların eğitim hayatında önemli yapı taşlarıdır. Bu üçlü arasındaki ilişki ile çocukların eğitim hayatı şekillenmektedir. Yapılan araştırmalarda öğrenci başarısı

arkasındaki aile etkenleri, ailenin katılımı (Grolnick ve Slowiaczek, 1994) okul ile ilişkiler, akademik başarısızlık (Akbaba Altun, 2009), okul öncesi eğitim (Şahin, Sak ve Şahin, 2013), performans görevleri (Yılmaz ve Benli, 2011), sosyal uyum ve ortak çalışma (Carrasco, Alarcón ve Trianes, 2017) ile ilgili ebeveyn görüşleri ele alınmıştır. Örneğin Akbaba Altun'un (2009) araştırmasında öğrencilerin başarısızlık nedenlerinin genellikle ailelerin eğitime olan ilgisizlikleri, öğrencilerin motivasyon eksikliği ve ilgisizliği, okulla ilgili sorunlar, öğretmenin niteliği ile ilgili sorunlar, programla ilgili sorunlar ve sistemle ilgili sorunlar olduğu ortaya çıkmıştır. Bunların yanı sıra Carrasco, Alarcón ve Trianes'in (2017) araştırmasına göre eğitimde ortak çalışmanın oldukça yararlı olduğu ve öğrencilerin sosyal, duygusal ve akademik alanlarında olumlu bir etkisi olduğu görülmektedir.

Anılar bağlamında yapılan araştırmalar tarandığında ise okula başlama ile ilgili bir anı çalışmasına ulaşılmıştır. İleri yaşlardaki ya da emekli olan kişilerin okula başladıkları yıllara ilişkin anıları ile ilgili Turunen'in (2012) yaptığı bu çalışmada, evden ayrılmak heyecan verici ve bazen de korkunç bir olay olarak ifade edilmiştir. Ancak ulaşılabilen alanyazın taramasında velilerin anılarına yönelik çalışmaya rastlanamamıştır. Bu çalışmada ise yapılan araştırmalardan farklı olarak velilerin, çocuklarının eğitim hayatlarına ilişkin unutamadıkları olayı paylaşmaları istenmiştir. Ebeveynlerin anlattıkları olaylar üzerinden çocuklarının eğitim hayatlarına ilişkin değerlendirmeler yapılması amaçlanmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarının okul, öğretmen, arkadaşları ve kendileri ile ilgili yaşantılarını nasıl gördükleri, ne düşündükleri ve hissettikleri, olaylar karşısındaki yaklaşımların nasıl olduğu hakkında da bilgi vermesi açısından anıların faydalı olacağına inanılmaktadır. Bu anılar aracılığıyla okulun, eğitimin önemli paydaşlarından biri olan velilerin bakış açısıyla resmi görmek, göstermek ve onları sürecin bir parçası olarak kabullenmek gerektiği düşünülmektedir. Bununla birlikte anılar, velilerin zihinlerindeki okul, öğretmen ve öğrenci ile ilişkileri açığa çıkarmamıza yardımcı olacaktır. Okul ve paydaşları arasındaki ilişkiler öğrenci ve okul başarısı, takım çalışması ve işbirliği açılarından önemli görülmektedir.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden anlatı araştırması çerçevesinde yürütülmüştür. Bir yöntem olarak anlatı, kişilerin anlattıkları öykülerden ve yaşadıklarını ifade ettikleri deneyimlerinden başlamaktadır (Creswell, 2016). Eğitim araştırmalarında anlatı kullanımının temel iddiası, insanların bireysel ve toplumsal olarak ömür boyu hayat süren, hikâyeler anlatan organizmalar olmasıdır. Dolayısıyla anlatı çalışması, insanların dünyayı nasıl deneyimlediğinin incelenmesidir (Connelly ve Clandinin, 1990). Bu çalışmada da velilerden çocuklarının ilkökul, ortaokul ve lise dönemlerinde yaşadıkları olayları anlatmaları istenmiş olup bu deneyimleri incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu ilkökul, ortaokul ve lise düzeyindeki okullarda öğrenim gören öğrencilerin velilerinden oluşmaktadır. Araştırmaya 187 veli katılım sağlamıştır. Çalışma grubu, araştırmanın amacına uygun olarak kolay ulaşılabılır örnekleme ile mevcut durumda bir devlet üniversitesinden pedagojik formasyon alan öğrencilerin velileri olarak belirlenmiştir. Bu kapsamdaki öğrencilerden, ailelerinin kendilerinin okul hayatı ile ilgili yaşadıkları ve akıllarında yer eden bir anısını öğrenmeleri istenmiştir ve kendilerine anıları nasıl alabilecekleri (görüşme, mektup, e-mail, telefon vb.) açıklanmıştır. Ulaşılan 187 velinin anıları incelenmiş, çalışmada belirlenen durumun dışında kalan 34

tanesi, ilkokul, ortaokul ve lise dönemindeki anılar olmaması nedeniyle kapsam dışı bırakılmıştır. 111'i kadın olmak üzere toplam 143 velinin anıları üzerinde çalışma yürütülmüştür.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri ilkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilerin velileri ile yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Öğrenciler, aile üyelerinin birinden onların eğitim hayatları ile ilgili bir anıyı yazmalarını istemiştir. Velilerin başlarından geçen hikâyeleri anlatılar olarak düşünülmüştür. Anlatı araştırması, veri olarak hikâyelerin kullanımına odaklanmaktadır (Savin-Baden ve Niekerk, 2007). Bunun ardındaki temel varsayım, anlatılar insanların yaşamlarındaki anlamlı olayları anlama ve iletişimin doğal ve yaygın biçimi olarak anlamının temel bir yoludur (Polkinghorne'dan (1988) aktaran Turunen, 2012). Dahası anlatı araştırmalarında veriler, paylaşılan deneyim, günlük kayıtları, mülakat transkriptleri, başkalarının gözlemleri, hikâye anlatımı, mektup yazımı, otobiyografik yazım, sınıf planları ve bültenler gibi belgeler ve kurallar, ilkeler, resimler, metaforlar ve kişisel felsefeler gibi yazılar biçiminde olabilir (Connelly ve Clandinin, 1990; Savin-Baden ve Niekerk, 2007). Bu araştırmada velilerin hikâyeleri ile veri toplamanın amacı, katılımcıların kendileri için önemli olan hikâyelerini yazmalarını sağlamak ve zengin anlatı verileri elde etmektir. Veri toplama aracı olarak ise, öğrencilerin ailelerinin kendilerine ilişkin yaşadıkları, önemli buldukları ve görevli öğrencilerle paylaştıkları anıların ve iletişim bilgilerinin de yazılı olduğu dokümanlar kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Anı dokümanlarından elde edilen verilerin analizinde, katılımcıların anılarından önemli yerleri etkili bir şekilde yansıtabilmek amacıyla yer yer doğrudan alıntılar verilmiş (Yıldırım ve Şimşek, 2013) ve üç etkinlik basamağı (verilerin azaltılması, verilerin sunumu ve sonuç çıkarma-doğrulama) çerçevesinde (Türnüklü, 2001) verilerin içerik analizi, NVivo 10 programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi için önce anılardan toplanan veriler gruplanmış, daha sonra kodlanmış, kategoriler belirlenmiş ve temalar oluşturulmuştur. Örneğin; ailenin merkezde olduğu anılar temasının belirlenmesinde incelenen olaylar belli kategorilerde toplanmıştır. Bu kategorilerin oluşmasında olayların kaynağında ailenin tutumu, ekonomik durum, ebeveynlerin olayda yer alması etkili olmuştur. Benzer şekilde öğrencinin merkezde olduğu anılar temasının belirlenmesinde velilerin anlattığı olaylardan etkilenen ve etkileyen olarak çocukların yer alması kategorileri belirlemiştir. Çocuğun başarısı, okula başlaması, liderlik ruhu gibi kategoriler çocukların içinde bulunduğu durumun öznesi olmaları ile bu temayı temsil etmektedir. Bir diğer öğretmenin merkezde olduğu anılar teması ise, öğretmen-öğrenci ya da öğretmen-veli arasında geçen olaylarda öğretmenlerin başrolde olduğu kategorilerin ortaya çıkması ile oluşturulmuştur. Öğretmenlerin ayrımcılık yapması, ilgisi ve yönlendirmesi, veliler ile ilişkileri gibi kategoriler ile temsil edilmektedir. Veriler analiz edildikten sonra, temalar ve kodlar birbirleriyle ilişkilendirilmiş; alıntı seçimi için çarpıcılık (farklı görüş), açıklayıcılık (temaya uygunluk), çeşitlilik ve uç örnekler ölçütleri dikkate alınarak sunulmuştur.

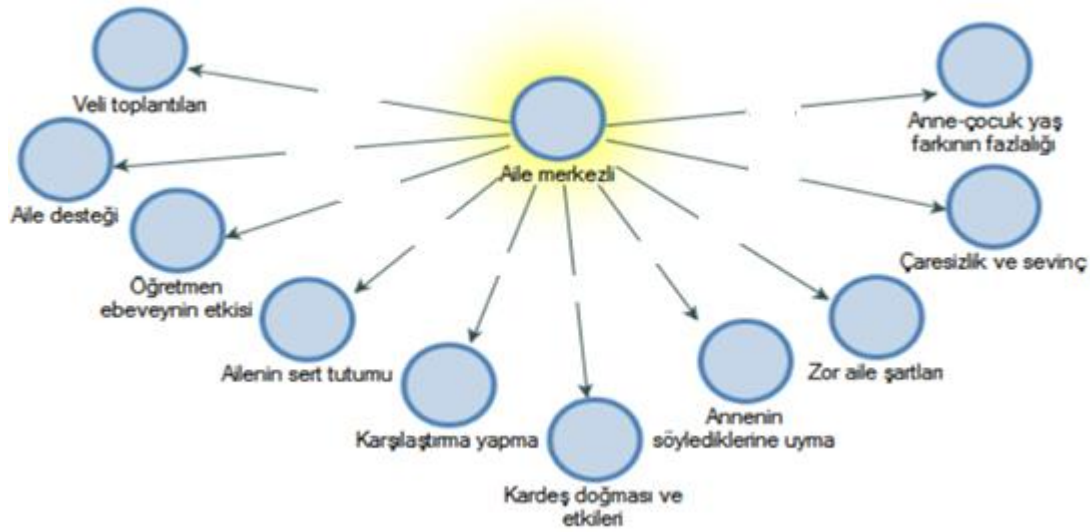
Bulgular

Bu araştırmada katılımcıların yaşadıkları olay ya da anı gizlilik esasına dayanılarak isimler verilmeden aktarılmıştır. Bulgular sunulurken verilerin analizi neticesinde oluşan tema ve kategorilere dayalı sınıflandırılmıştır. Velilerin anıların kaynağına ilişkin üç tema ortaya çıkmıştır. Bunlar ailenin merkezde olduğu, öğrencinin merkezde olduğu ve öğretmenin merkezde olduğu anılar olarak

adlandırılmıştır. Anlatılan olaylar incelendiğinde öğrencinin merkezde olduğu anıların daha çok konu edildiği, bunu sırayla öğretmenin merkezde olduğu ve ailenin merkezde olduğu anıların izlediği görülmektedir.

Ailenin Merkezde Olduğu Anılar

Ailenin çocuklarının eğitim hayatıyla ilgili yaşadığı olayların aileden kaynaklı olması dikkat çekmiş ve tema olarak oluşturulmuştur.

Şekil 1. Velilerin yaşadıkları ailenin merkezde olduğu anı kategorileri

Ailenin merkezde olduğu anılar temasıyla ilgili çeşitli kategoriler yer almaktadır. Bu kategorilerin çoğunluğu yaşanan olayları olumsuz nitelendirmiştir. Olumsuz olarak nitelendirilen kategoriler ailenin sert tutumu, zor aile şartları, çaresizlik ve sevinç, kardeş doğması ve etkileri, öğretmen ebeveynin etkisi, anne-çocuk yaş farkının fazlalığı iken, olumlu kategoriler aile desteği, veli toplantıları ve annenin söylediklerine uyma olarak belirlenmiştir.

Olumsuz nitelendirilen olaylar

Velilerin yaşadıkları olaylara ilişkin ortaya çıkan olumsuz kategorilerde en çok vurgulananlar kardeş doğması ve etkileri (n=3), çaresizlik ve sevinç (n=3) ve zor aile şartlarıdır (n=3). Katılımcıların aile kaynaklı olumsuz anılarına ilişkin bazı alıntılara yer verilmiştir. Kardeş doğması ve bunun çocuk üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkin katılımcı anılarından bir alıntı şöyledir:

Okul yılları başladığında ben 32 yaşındaydım ve o sıralar Gizem'in kardeşine hamileydim. Gizem'de konuşma problemleri başladı. Gizem 2. sınıfa başladığında kardeşi doğmuştu. Gizem biraz içine kapanmaya ve pek konuşmamaya başladı aslında çok konuşan bir çocuktü. Ayrıca r harflerini hiç söyleyemiyordu. Örneğin arı diyeceğine ayı diyordu. Bu durumda okuldaki arkadaşları da gülüp dalga geçtikleri için çok üzülüyorduk.

Çaresizlik ve sevinç kategorisi ile ilgili katılımcı anılarından alıntı şu şekildedir:

Sabah pencereyi açıp dışarı baktığımda her yeri kar kaplamıştı. O gün kızımın edebiyat sınavı vardı. Okulu başka bir ilçedeydi. Ama servis gelmedi. Kar nedeniyle yollar kapanmıştı. Ancak öğretmenleri sınavı iptal etmeyeceğini söylemiş. Kızım ağlamaya başladı. Bana dönüp babacığım lütfen bir çare bul beni sınava yetiştir deyip duruyordu. Onu sınava götürmek için arabaya bindim, fakat soğuktan araba çalışmadı. Zaten araba çalışsa bile yolda belli bir noktadan sonra ilerleyemeyecektik. Araba çalışmayınca kızım bir kez daha hayal kırıklığına uğradı. Biz arabayı çalıştırmak için uğraşırken bir telefon geldi. Kızımın sınıf arkadaşı arıyordu. Sınavın iptal edildiğini söylediği anda kızımın yüzünde oluşan sevinç ve telefon öncesine kadar ki çaresizliğimi hiç unutamam.

Zor aile şartları kategorisine ilişkin alıntılardan biri şöyledir:

Bizim maddi durumumuz hiç iyi değildi, sende bir çocuk olarak isteklerini sıralar benden almamı isterdin sürekli. Ben babanı kaybettikten sonra sana yetememenin acizliğiyle sana hissettirmeden hayallerini yerine getirmeye çalıştım hep. Ama nasıl olduysa basit olan bir arzunu bir yıl boyunca yerine getiremedim kimi o zamanki maddi durumdan kimi de senle yeterince ilgilenememekten.

Olumlu nitelendirilen olaylar

Velilerin yaşadıkları olaylarla ilgili olumlu olarak nitelendirdikleri kategorilerden en çok vurgulananlar aile desteği (n=6) ve veli toplantılarıdır (n=5). Katılımcıların olumlu olarak ifade ettikleri anılarına ilişkin alıntılara yer verilmiştir. Aile desteği ile ilgili ailenin desteği ile başarısızlıkların üstesinden gelme ve ailenin yönlendirmesi kategorileri oluşmuştur. Ailenin desteği ile başarısızlıkların üstesinden gelme kategorisine ilişkin katılımcı görüşleri şöyledir:

Kızım bir gün okula gittiğinde 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı kutlaması için program hazırlanmış. Kızıma da programın sunuculuğunu vermişler. Hayatında ilk sunuculuk deneyimi olacaktı ve bu onu çok heyecanlandırmıştı. Korkusu da çok fazlaydı ve bu yüzden yapmak da istemiyordu. Bu korkusundan dolayı sürekli bunu yapamayacağını dile getiriyordu. Kendine güveni çok azdı. Kendine güvenmesi gerektiğini, bu görevi iyi bir şekilde yerine getirebileceğini ve ona sonuna kadar güvenip arkasında olduğumuzu söyledik. Bu konuşma biraz olsa da onun içini rahatlatmıştı. Kendine güveni yerine geldi ve bunu başarabileceğine inanmaya başladı. 19 Mayıs günü geldiğinde ise kendine güvenli bir şekilde çıktı ve programı sundu. O günden beri kızımın bu deneyimini unutamadım. Benim hayatımda en mutlu olduğum ve en çok gururlandığım anlardan biri olmuştu.

Aile desteği kategorisinin bir alt kategorisi olarak oluşan ailenin yönlendirmesi kategorisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Ben doktor ya da hemşire olamamıştım ama kızım olabilirdi ailesine, etrafındaki kişilere zor durumlarında yardım edebilirdi. Eğitim hayatı boyunca onu hep destekledim. Sağlıkla ilgili bir alana yönelimi vardı. Bu da beni çok mutlu ediyordu. Üniversite tercihleri yapmıştık ve yerleştirme sonuçları zamanı gelmişti. Kızım hemşirelik fakültesini kazanmıştı. Mutluluktan sevinç gözyaşları dökülüyordu. Artık kızımın çevresindekilere yardımı dokunabilecekti. Dileğim kabul olmuştu...

Velilerin yaşadıkları olumlu olaylardan bir diğeri de veli toplantıları ile ilgilidir. Bu kategoride toplantıda çocukla gurur duyma ve toplantıya katılım alt kategorileri ortaya çıkmıştır. Bu kategorilere ilişkin katılımcılarından birinden yapılan alıntı verilmiştir:

İlk dönemin bitimine yakın Burhan, veli toplantısının yapılacağını söyledi. Merak ediyordum oğlumun derslerini. Çünkü Burhan asla okul hayatını anlatmazdı. Benimse usumda çok okumak isteyişim ama okuma yazma bile bilmiyor oluşum vardı. Öğretmen öğrenciler ve derslerle ilgili genel bir değerlendirme yaptıktan sonra velileri uzunca bir süzdü. Ardından Burhan'ın velisi burada mı diye sordu. Heyecanla ayağa kalktım. Öğretmen gülen gözlerle bana bakıyordu. Tebrik ediyordu beni. Böyle bir

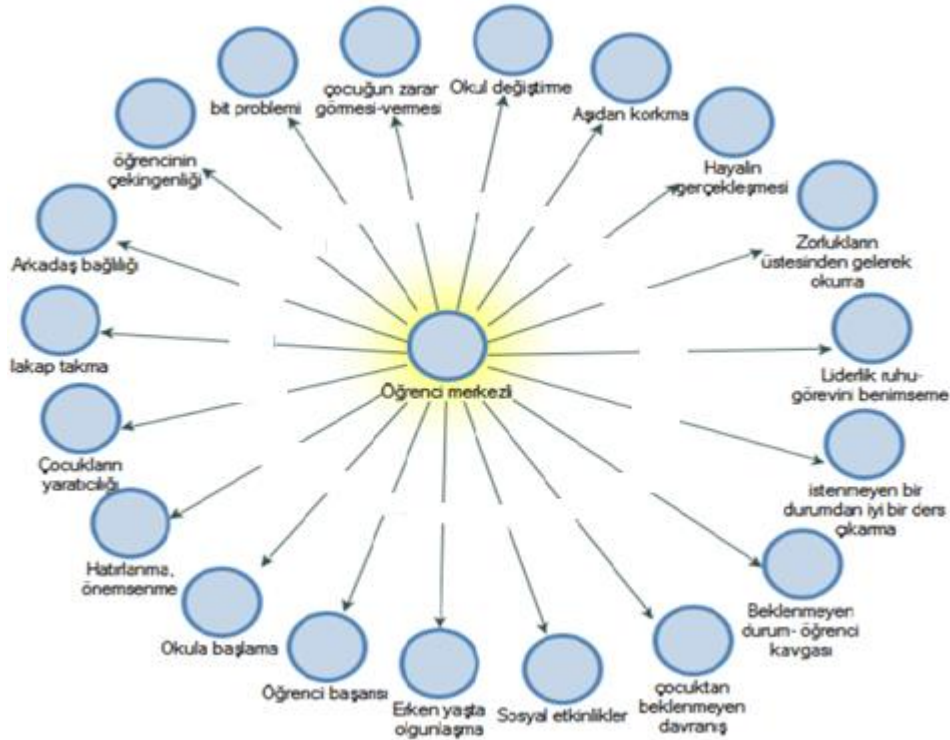
evlat yetiştirdiğiniz için kendinizle gurur duymalısınız diyordu. Yüzümdeki şaşkınlık yerini mutluluğa bırakmıştı. Burhan'ın sınıf birincisi olduğunu ayrıca bilgi yarışmasında okulunu birinciliğe taşıdığını söylüyordu. Oysaki Burhan hiç bahsetmemişti bunlardan. Çok mutluydum. Bütün veliler beni süzüyordu şaşkınlıkla. Sanırım kıyafetimin görüntüsü statü farkını ortaya koyuyordu. Bizim düşük gelirli bir aile olduğumuzu anlatıyordu onlara. Düşük gelirli bir aile ve okuma yazma bilmeyen annesi vardı Burhan'ın. Ama o en başarılı çocuk ilan edilmişti o gün.

Toplantıya katılım alt kategorisi ile ilgili ise katılımcılardan biri olayı şöyle ifade etmiştir:

Tarım çiftçilikle uğraşıp kıt kanaat geçinip zor şartlarda okuttuğumuz çocuklarımızın okuluna hiç uğramazdık. O günden sonra diğer öğrenimi boyunca hem annesi olarak ben, hem de babasıyla beraberce veli toplantılarına gitmeye karar verdik. Şu an evimiz tam okulun karşısında arada yine veli toplantıları yapılır. Çocuklarımızın ağlayışı ve babalarının sorumsuzluğu aklıma gelir. Hala okula giden çocuğum varmış gibi veli toplantıları olduğu zamanlar heyecanlanırım, gözlerim dolar. Veli toplantıları başarının tanımı olarak güzel bir anı oldu bizlere...

Öğrencinin Merkezde Olduğu Anılar

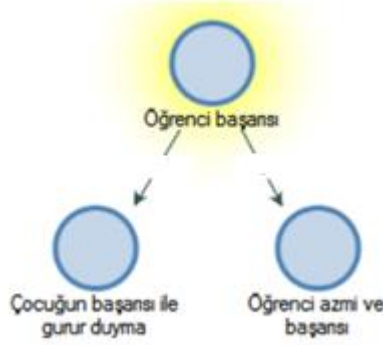
Ebeveynlerin çocuklarının eğitim hayatıyla ilgili yaşadığı olayların merkezinde öğrencilerin olması dikkat çekmiş ve bununla ilgili ayrı bir tema oluşturulmuştur. Bu temayı çeşitli kategoriler temsil etmektedir.

Şekil 2. Velilerin yaşadıkları öğrencinin merkezde anı kategorileri

Bu kategoriler arasında en çok vurgulanan öğrenci başarısı (n=25), okula başlama (n=22), sosyal etkinlikler (n=10), zorlukların üstesinden gelecek okuma (n=7), çocuktan beklenmeyen davranış (n=5),

çocuğun zarar görmesi/vermesi (n=5) ve istenmeyen durumdan iyi bir ders çıkarmadır (n=4). Öğrenci başarısı kategorisini oluşturan alt kategoriler aşağıdaki gibidir.

Şekil 3. Öğrenci başarısına ilişkin alt kategoriler

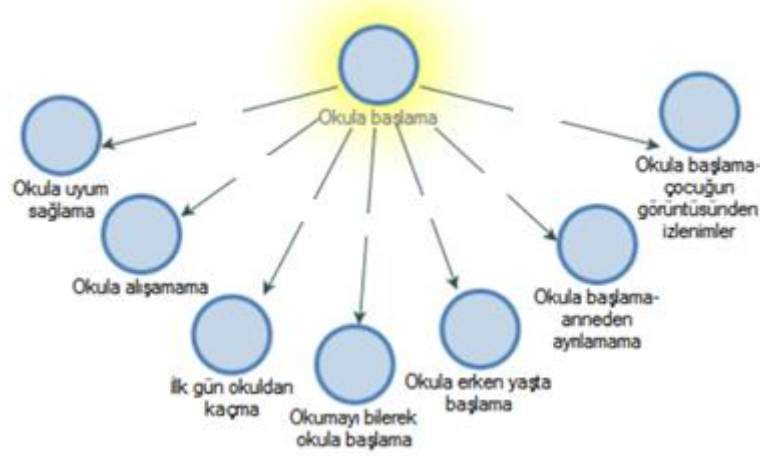
Öğrenci başarısı kategorisi altında yer alan çocuğun başarısı ile gurur duyma alt kategorisi velilerin akıllarında kalan önemli anılar olarak görülmektedir. Buna ilişkin katılımcı ifadeleri şöyledir:

Çocuğum ortaokul son sınıftaydı o zamanlar. Zeki, çalışkan ve başarılı bir öğrenciydi. Nisan ayıydı ve birgün işyerindeyken okuldan telefon geldi benimle görüşmek istediklerini söylediler, bende okula gittim tabi. Okul müdürü, oğlunuz hakkında konuşmak için sizi çağırdım dedi ve ben olumsuz birşey var diye hemen yaramazlık mı yaptı diye söyledim. Müdür bey güzel haberim var deyince içim rahatladı bende derin bir oh çektim içimden. Oğlunuz girmiş olduğu bursluluk sınavını kazanmış deyince sevincim ikiye katlandı. O an çok sevindim ve oğlumla tekrar gurur duydum. Akşam eve gelince oğluma sürpriz yaptım ve sınavı kazandığını söyledim oda sevinip bana sarıldı sıkıca.

Bir gün beni okulun Türkçe Öğretmeni olduğunu söyleyen bir bayan aradı. Bana “Kızınız, okulumuzda düzenlenen şiir yarışmasında birinci oldu.” dedi. Kızımın, 23 Nisan Töreninde kendi şiirini okuyacağını, ödülünü alacağını ve ailesi olarak davetli olduğumuzu söyledi. Davet için teşekkür edip katılacağımızı da ileterek telefonu kapattım. Aldığım haber karşısında çok gurur duydum. O gün geldiğinde eşim, annem ve diğer kızlarımla birlikte okul bahçesinde düzenlenecek olan törene katıldık. Sıra şiirlerin okunmasına gelmişti ve kendi yazmış olduğu şiiri okumak için kızım kürsüye davet edildi. Çok duygulanmıştım. Şiir bitince de herkes ayakta alkışlamıştı kızımı. Dedim işte o an “Babasının kızı”. Sonra da ödül almak için kürsüye davet edildi ve ödülünü aldı. Sadece ona teşekkür edilmemişti ailesi olarak biz de kürsüye davet edilmiştik çok onurlanmıştım. İşte o anı unutamam hiç. İşimde kazanmış olduğum başarılarımdansa o an anladım ki kızımın başarısı beni daha çok mutlu etmişti.

Okula başlama kategorisi en çok vurgulanan kategorilerden biri olarak alt kategorilerden oluşmaktadır. Bu alt kategoriler şekilde gösterilmiştir.

Şekil 4. Okula başlama ile ilgili alt kategoriler

Çocukların okula başlamaları ebeveynler için önemli bir süreç olarak görülmektedir. Bu sürece ilişkin anıları da dikkat çekmektedir. Okula başlama ile ilgili en çok vurgulanan alt kategoriler anneden ayrılamama (n=8), okula alışamama (n=4) ve okumayı bilerek okula başlama (n=4) olarak sıralanmaktadır. Anneden ayrılamama alt kategorisine ilişkin alıntı şöyledir:

Oğlum ilkokula başladığında ilk gün okula götürürken hiçbir şey yoktu ne zaman okuldan ben ayrılmaya kalktım o zaman tüm okulu ayağa kaldırmıştı. Korkusu yalnız kalmaktı bana da çok düşkün olduğundan dolayı ayrılmak çok zor oldu. Okulun açıldığı ilk bir hafta beraber oğlumla derse girmek zorunda kaldım öğretmeniyile konuşup öyle karar almıştık. Sonrasında yavaş yavaş derslerden ayrılıp dışarıda bekledim. Benim için oldukça zor dönemdi. Ders aralarında hemen benim yanıma geliyordu. Zamanla arkadaşlarına ve çevreye alışınca artık benim gelmememi zorda olsa öğretmeniyile alıştırdık. Ne zaman okulun önünden geçsem oğlumun o yedi yaşındaki hali, okulda yaşadıklarımız aklıma gelir duygulanırım.

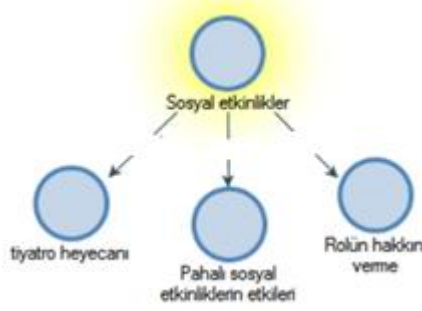
Okula alışamama alt kategorisine ilişkin katılımcılardan biri anısını şöyle ifade etmiştir:

17 Ağustos 1999 depreminde kızım evimizin mühürlenmesi sebebiyle Balıkesir’de bir ilköğretim okuluna kaydını yaptırdım. Biz İstanbul’da kızım Balıkesir’de yaşıyordu. Kızımdan bir dönem ayrı kalmıştım. Bizden ayrı kalan kızıyla her gün telefonda konuştuğumuzda ağlamasına ve ondan ayrı kalmaya dayanamıyordum. İlk dönemin sonunda kızımı eski okuluna aldirmaya çalıştık ancak deprem dolayısıyla mevcut 110 kişi olmuştu. Bu yüzden kızımı okula almıyorlardı. Bizde onu istemediği halde evimize yakın başka bir okula yazdırdık. Gittiği okulun çevresinin çok iyi olmaması ve okulu sevmemesi sebebiyle dersleri düşmüştü. Kızımdan böyle bir şey hiç görmediğim için bunlar beni çok üzüyordu. Toplantılarda hep parmakla gösterilen kızım böyle olmuştu.

Okumayı bilerek okula başlama alt kategorisine ilişkin alıntılardan biri şöyledir:

Mert anasınıfına başlamıştı. Abisi de ikinci sınıfa gidiyordu. Biz her iki oğlumuzda da yatmadan önce mutlaka kitap okuyorduk. Abisi okula başlamadan önce okuma-yazmayı öğrenmiş, sonra da seviyesi iyi diye sınavla ikinci sınıftan başlamıştı. Ancak yaşlıları içinde fizik olarak çok küçük kalmıştı. Bu konuda olumsuzluklar yaşayabilir endişesine de kapılmamış değildik. Aynı şeyi Mert’le yaşamak istememiştik. Onu mümkün olduğunca kâğıt-kalem, okuma-yazma gibi şeylerden uzak tutmaya çalıştık. Ama mutlaka kitap okuyorduk ve bizi çok dikkatli bir şekilde dinliyordu. Bir gün okuduğumuz hikâyelerden birini Mert’in okuduğunu fark ettik. Çok şaşırдық. Herhalde sürekli aynı şeyleri okuttuğu için ezberledi zannettik. Sonra okuması için başka kitaplar verdik. Mert’in hiç takılmadan çok seri okuduğunu gördük.

Öğrencinin merkezde olduğu anılar temasındaki kategorilerden biri de sosyal etkinlikler olmuştur. Sosyal etkinlikler kategorisini rolün hakkını verme (n=5), tiyatro heyecanı (n=3) ve pahalı sosyal etkinliklerin etkileri (n=2) olmak üzere üç alt kategori oluşturmaktadır.

Şekil 5. Sosyal etkinlikler ile ilgili alt kategoriler

Sosyal etkinlikler kategorisindeki alt kategorilerden biri olan rolün hakkını verme ile ilgili katılımcılardan birinin ifadesi şöyledir:

Oğlum o gün eve heyecanlı geldi. Ben ne olduğunu anlamaya çalışırken bana dönüp ‘Anne ben 29 Ekim’de Atatürk rolünü canlandıracağım!’ dedi. O an oğlumla bir kez daha gurur duydum. Günlerce sıkı bir çalışma yaptılar. Eve her gün yorgun geldi. Günler geçti ve sonunda o gün geldi. Hazırlığı bittiğinde sınıftan çıktı tüm gözler ona çevrildi. Saçları sarıya boyanmış, mavi lens takılmış, smokin giydirilmişti. O anda gözlerimden damla damla yaşlar süzölmeye başladı. Bugüne kadar hem oğluma hem de kızıma örnek almaları için gösterdiğim o büyük Adam Mustafa Kemal Atatürk’e benzemişti oğlum. Biraz zaman geçtikten sonra eski model bir araba yaklaştı. Oğlum arabadan indiğinde herkes heyecanla ona baktı, oda heyecanlıydı. Sahneye geldi konuşmasını yaptı. Sonra kalkıp zeybek ve vals gösterilerini sergiledi. Herkes onu heyecanlı gözlerle alkışlayarak izliyordu. Gösteriden sonra oğlumun okuluna döndük. Öğretmenleri beni tebrik etmeye geldi böyle bir çocuk yetiştirdiğim için. Oğlum o gün beni çok gururlandırdı. Yanıma geldiğinde ona sarılıp ‘iyi ki benim oğlumsun!’ dedim.

Tiyatro heyecanı alt kategorisine ilişkin alıntılardan biri şu şekildedir:

1. sınıfta okuduğu sıralarda, öğretmeni tarafından küçük bir tiyatro grubuna seçilmişti. Oyunda, 4 mevsim canlandırılacaktı. Hazal da, ilkbahar mevsimine seçilmişti. Provalar yapıldı, herkesin annesi de kıyafetleri dikip hazırladı. Hazal'ın kıyafeti ve şapkası yeşildi. Kışı canlandırarak arkadaşının beyaz, sonbaharınki sarı, yazın ise turuncuydu. Gösteri günü tüm hazırlıklar tamam, biz yerlerimizde oturuyoruz. Sıra bizimkilerde. Oyunda her mevsim şarkısını söyleyip, küçük danslarla yerine gelecek. Sıra Hazal'a geldi, yani ilkbahara. “Ben beyazı çok severim” diye dans ederek gelmeye başladı. Öğretmeni ve ben yavaşça seslendik. Fakat bizimki kendini o kadar kaptırmış ki kış şarkısını söylemeye devam ediyordu. Sonra birden "Ay!" dedi Hazal. Canım nasılda utanmıştı. Hemen toparlayıp kendi ilkbahar şarkısını söylemeye başladı. Hepimiz çok gülmüştük.

Öğrencinin merkezde olduğu anılar temasındaki kategorilerden biri de zorlukların üstesinden gelerek okuma olmuştur. Bu kategoriye ilişkin bir alıntı şu şekildedir:

Köyde yetişip büyüdüğümüz için köyde bir öğretmen veya iki öğretmen ancak bulunurdu. Oysa köy okullarında 1. sınıfta başlayıp, 5. sınıfa kadar birçok öğrenci bulunurdu. Hatta 1. ve 2. sınıflar bir arada, 2. ve 3. sınıflar bir arada, 4. ve 5. sınıflar bir arada eğitim gördüğümüz için öğretmenlerimizin bize yeterli derecede faydalı olmadıklarını yıllar sonra lise yıllarına başladığımda öğrenebildim. O yüzden temel eğitimin ne kadar çok faydalı olduğunu anlayınca, çocuklarıma iyi bir eğitim vermem gerektiğine

onunla gece gündüz ilgilenmem gerektiğinin farkında olduğum için oğlum, görevim gereği Doğu Anadolu'da bulunduğum için ilköğretime orada başlatmak zorunda kaldım. Okul ile lojmanımız arasında çok fazla mesafe olmadığı için lojmanda bulunan bütün öğrenciler terör endişesiyle aracılığıyla okula gelip, gitmekteydiler. İlk göz ağrımız olduğu için, bütün hayallerimiz, bütün ümitlerimizi onun üzerinde yoğunlaştırıp, onun iyi eğitim görmesi iyi derecede okul bitirmesi için, işe gitmeden okula gider, öğretmeni ile görüşür, "Aman hocam ne olur, oğlumla iyi ilgilenirseniz sevinirim. Ben çocuğumun iyi eğitim almasını istiyorum" derdim. Şark görevim bittiğinde, batıya gidince çocuk eğitim yönüyle zayıf kalmasın hocam gözünüzü seveyim diye sürekli öğretmene ısrar ediyordum.

Öğrencinin merkezde olduğu anılar temasındaki kategorilerden bir diğeri ise çocuktan beklenmeyen davranıştır. Bu kategoriyle ilgili katılımcıların ifadelerinden bir alıntı şu şekildedir:

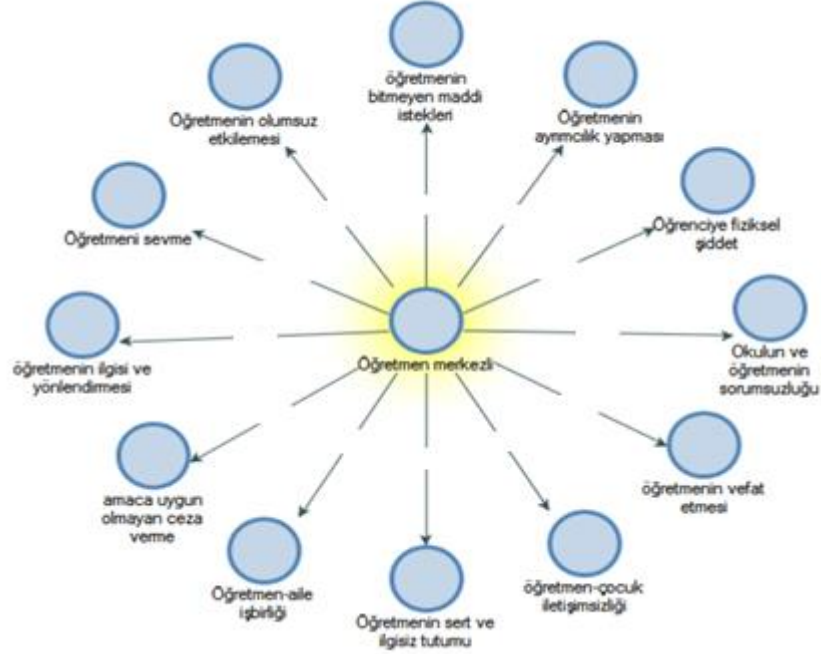
Hocaların sınıfla ilgili sorunları vardı. Özellikle de dersin dinlenmemesi ve haylazlıkların yapılması gibi konular dile getiriyorlardı. Kardeşim de sınıf başkanı seçilmişti. Bende onun iyi davranışlar sergilediğini düşünüyordum. Hocalar sınıftaki diğer velilerin çocukları hakkında olumsuz eleştiriler yapıyorlardı. Her veli hocayı can kulağı ile dinliyordu. Coğrafya hocasının sınıf hakkında bir şikâyeti vardı. O da sınıf içinde top oynanması ve duvarların top iziyle lekelenmesiydi. Veliler bunun olma olasılığına anlam veremiyorlardı. Ben söz alıp böyle bir davranışı yapan öğrencinin disipline verilip uzaklaştırma cezası almasının gerektiğini söyledim. Bunun üzerine hiç unutamıyorum coğrafya öğretmeni söz alıp bunu yapan öğrencinin 'sizin kardeşiniz' olduğunu söyledi. Ben şok olmuşum. Hocalarda kardeşimin sınıftaki diğer öğrencileri de yanına alarak sınıfta top oynadıklarını söylediler. Disiplin cezasının verilmesi gerektiğini söylerlerken aslında bu fikri hocalara söyleyen bendim. Buda benim için unutamadığım bir anı olmuştu. Ama kardeşime disiplin cezası verilmediğine sevindim.

Öğrencinin merkezde olduğu anılar temasındaki kategorilerden biri çocuğun zarar vermesi ve görmesidir. Bu kategoriyle ilgili alıntı şu şekildedir:

İlkokula yeni başladığı seneydi okul evimize bir hayli uzaktı. Beşinci sınıfa giden ablasıyla birlikte okula gidip geliyorlardı. Bende çalışıyordum o zamanlar ama ne hikmetse o gün yıllık iznimde evdeydim. Öğlen yemeğini hazırlamış çocukların evden okula gelmelerini bekliyordum balkonda. Bütün çocuklar yavaş yavaş gelmeye başladılar ama benimkiler bir türlü gelmiyordu, sonunda komşumuzun aynı yaşlardaki kızı geldi ama yüzü bembeyaz. Ona sordum bizimkiler nerde diye çocuk korkuyla Ayşe Teyze Ayça'ya araba çarptı alıp hastaneye götürdüler dedi. O an bacaklarımın bağı çözüldü ve olduğum yere yığıldım. Kendime geldiğimde hastaneyi aradım. İyi bir şeyi yok dediler ama ben korkudan ve üzüntüden konuşmıyordum. Bu arada kapıda bir araba durdu içinden iki yabancı kişi ve büyük kızım indi. Hemen koştum büyük kızım korkudan konuşmıyordu diğerleri ise çarpan kişilerdi. Bana çocuğunuz iyi sizi hastaneye götürmeye geldik dediler. Hastane odasına girdiğimde sedyenin üstünde üzerinde okul önlüğü ağzı burnu kan içinde gördüğümde ömrümden ömür gitti. Hayatımın en kötü anını yaşadım. Allah'ıma şükürler olsun ki ağzındaki birkaç diş kırığı ve dudak patlaması dışında hiç bir şey çıkmadı. Allah hiçbir anneyi babayı evladıyla sınamasın. Çünkü daha kötüsü yok. O gün hayatımda ki kara gün olarak kaldı. İnşallah bir daha böyle bir gün yaşanmasın. Yıllar sonra bu anıyı yazmak bile beni üzüyor.

Öğretmenin Merkezde Olduğu Anılar

Ebeveynlerin yaşadıkları olaylar incelendiğinde bazı olayların odak noktasında çocuklarının öğretmenlerinin olduğu görülmektedir. Buradan hareketle bu olaylar öğretmenin merkezde olduğu anılar temasında toplanmıştır. Bu temayı çeşitli kategoriler oluşturmaktadır.

Şekil 6. Velilerin yaşadıkları öğretmenin merkezde olduğu anı kategorileri

Bu kategoriler arasında en çok vurgulanan kategoriler öğretmenin ilgisi ve yönlendirmesi (n=10), öğretmenin ayrımcılık yapması (n=5), öğretmen-aile işbirliği (n=5), okulun ve öğretmenin sorumsuzluğu (n=4), öğretmeni sevmeye (n=4), öğretmenin olumsuz etkilemesi (n=4) ve öğretmenin sert ve ilgisiz tutumu (n=4) olmuştur. Öğretmenin ilgisi ve yönlendirmesi kategorisine ilişkin katılımcı anılarından yapılan alıntılar şöyledir:

Küçükken sosyal aktivite olarak müzikle ilgilenirdi ama zamanla bu ilginin arttığını ve ön plana çıkmaya başladığını gördük. Biraz zaman sonra okula yeni gelen müzik öğretmeni beni okula davet etti, gittiğimde ise oğlumun çok yetenekli ve geliştirirse çok iyi bir müzisyen olacağını söyledi. Bizde yeteneğini biliyorduk ama bu kadar ciddi bakmamıştık daha önce. Zamanla iyice müziğe yöneldi hocası ile birlikte hazırlanıp SBS sınavından da orta derecede bir puan alarak Güzel Sanatlar lisesini 1. olarak kazandı. Ve bunun arkasında çeşitli Türkiye dereceleri gelmeye başladı. Son senesinde Elazığ il birincisi oldu ses yarışmasında ve daha sonra konservatuarı derece ile kazandı.

Rabia eğitim hayatı boyunca çok çalışkan ve her alanda çok aktif bir öğrenciydi. Resim çizmeyi çok seviyordu ödevlerini yapıp saatlerce resim çizerdi. Öyle daha ilkokula başlayan öğrencilerin resimleri gibi de değildi resimleri. Hayal gücünün çok geniş olduğunu anladık resimlerinden. Bir gün yaşadığımız ilçede ilkokul, ortaokul ve liseler arasında bir resim yarışması düzenleneceğini sınıf öğretmeni Rabia'ya söylemiş ve sen kesinlikle katılacaksın demiş tabi bizimki heyecandan havalara uçuyor gece uyuyamıyor. Maddi durumumuz iyi olmadığı için kuru boya ve büyük bir resim kâğıdı almış vermiş öğretmeni. Okuldan eve gelince ödevlerini yapar yapmaz hemen alırdı resim kâğıdını bize de göstermeden çizerdi resmini. 10 gün gitti geldi sildi ekledi artık aklına neler geldiyse yaptı ve sonunda bitirdi. Önce kendi okulunda dereceye giren öğrenciler açıklandı ve Rabia birinci oldu nasıl mutlu, bir kutu pastel boya bir kutuda kuru boya hediye etmişler mutluluktan neler yapacağını şaşırılmıştı.

Öğretmenin ayrımcılık yapması kategorisine ilişkin alıntı şu şekildedir:

Fikret öğretmen o gün üzgün gibi duruyordu fark etmiştim. Sözlerine üzülerek başladı ve sınıfta 47 tane öğrenci olduğunu söyledi. O zamanlar devlet okullarında sınıf mevcutları o şekildeydi. Mevcut sınıfın çok kalabalık olduğunu ve sınıfların ayrılması gerektiğini söyledi. Tabi bütün veliler bu duruma üzüldü. Ben de üzülmişim çünkü öğretmen iyi eğitim veriyordu. Sonrasında tek tek isimleri saydı ve ayrılması gerekenlerde oğlumun ismi de vardı. O an bir hayli üzülmişim. Sonuç olarak öğretmene hiçbir şey demedim tabi ki ama toplantı bitimi ayrılanların listesini elime aldığımında tahminen 15 kişi vardı ve bu ayrılan çocukların ailelerinin eğitim durumları mesleki statülerinin yüksek mertebede olmadıklarını fark ettim ama bu çok yanlış bir yöntemdi.

Öğretmen-aile işbirliği kategorisi ile ilgili katılımcıların yaşadıkları olaylardan alıntı şöyle ifade edilmiştir:

Çocuğum 3. sınıfa kadar 7 öğretmen değiştirdi. Her gelen öğretmen aynı şeyi söyledi ve hepsi de bu çocuk okumaz dedi. 4. sınıfta sınıfımıza bir öğretmen geldi ve beni okula çağırdı: Kızınızı gözlemedim, yanlış yapmaktan korktuğu için derslerinde başarısız, eğer iş birliği yaparsak üstesinden gelebiliriz, dedi. Çocuğunuz yanlış yapсын; ama sakın ona kızmayın sadece onu motive edin, dedi. Öğretmenin tavsiyelerini dinledim ve her daim kızımın yanında olarak özgüven kazanmasında ona yardımcı oldum. O günden sonra kızım, derslerinde başarılı olmaya başladı ve bu günlere geldi.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmada velilerin, çocuklarının eğitim hayatlarıyla ilgili yaşadıkları önemli olaylar analiz edilmiştir. Analizler sonucu elde edilen bulgulara göre, velilerin yaşadıkları olaylar *aile, öğrenci ve öğretmen kaynaklı* olarak üç temada toplanmıştır. *Ailenin merkezde* olduğu olayların çoğunluğunun olumsuz olduğu görülmüştür. Olumsuz olaylar arasında en çok vurgulanan kategoriler ise *zor aile şartları, kardeş doğumu ve etkileri ve çaresizlik*dir. Anlatılan olayların daha çok okul öncesi dönemde yaşandığı görülmekte ve bu dönemde ailenin çocuğun yetiştirilmesindeki önemi bilinmektedir. Alanyazına göre ailedeki çocuk sayısının artmasıyla, çocuk bakımındaki sorumlulukların da arttığı bununla birlikte çocukların her birine ayrılan zamanın azaldığı, sevgi ve ilginin bölündüğü ile açıklanabilir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2005). Çocukların sosyal davranış problemlerine etki eden önemli demografik faktörlerden bazıları aile tipi, sosyoekonomik düzey ve doğum sırasındır (Seven, 2007). Bu araştırma bulgularıyla örtüşen ailenin ekonomik durumu ve doğum sırasından kaynaklanan yaşantıların çocuklarda ve ailelerde bir takım izler bıraktığı söylenebilir. Sosyal karşılaştırma teorisine göre aile içinde bireyler hangi rolü oynayacaklarına karar vermek için kendilerini kardeşleri ile karşılaştırırlar. İlk doğan son derece akıllıysa ve sonraki kardeşler bu seviyeye erişemeyeceklerine inanırsa, ailelerinin ilgisini çekmek için en sosyal ya da en yaratıcı olmak gibi başka bir rol bulacaklardır (Gilmore, 2016). Başka bir araştırmaya göre yüksek doğum sırası, çocukların eğitimde önemli ve büyük bir olumsuz etkiye sahiptir (Black, Devereux ve Salvanes, 2005). Ailenin merkezde olduğu olaylardan olumlu olarak görülen ailenin desteği ve yönlendirmesi kategorisi olmuştur. Aile desteği, ilgisi, ailenin eğitime katılımı çocukların gerek sosyal gerekse akademik yaşamlarını etkileyen değişkenlerden olduğu düşünülmektedir. Araştırma bulgularını açıklamada yardımcı olabilecek diğer araştırmalara bakıldığında benzer sonuçlar olduğu görülmektedir. Örneğin; Güçray'ın (1993) araştırmasında çocukların buldukları çevredeki yetişkinlerle olan ilişkilerinden öz-saygılarının ne yönde etkilendiği konusunda, içten ve koşulsuz sevgi, kabul etme ve rehberliği içeren demokratik tutumların öz-saygıyı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Aile desteğinin çocuklarının başarısında da son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Bu görüşü destekler nitelikte Yıldırım'ın (2006) araştırması sosyal destek, gündelik sıkıntılar ve akademik başarı arasında anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu anlamda aileler, çocuklarını iyi tanımalı, güçlü olduğu alanları fark etmeli, başarılarını

takdir etmeli, hatalarından öğrenmeyi sağlamalarını ve sorunlarını çözmelerine yardım ederek destek olmasının çocukların gelişimi ve başarısı açısından yararlı olabilir.

Öğrencinin merkezde olduğu olaylarda en çok değinilen öğrenci başarısı, okula başlama ve sosyal etkinlikler olmuştur. Öğrenci başarısı, ebeveynlerin anılarında ön plana çıkan kategorilerden biri olmuştur. Sarier (2016) tarafından yapılan meta analiz çalışmasına göre öğrencilerin akademik başarısında etkili olan faktörlerin sırayla öğrenciden, aileden ve okuldan kaynaklı olduğu gözlenmektedir. Akademik başarıda, öğrenciyle ilişkili faktörler etki büyüklüğü değerlerine göre sırasıyla özyeterlik algısı, öğrenci motivasyonu ve aile ile ilgili faktörler ise ailenin tutum ve davranışları, sosyo-ekonomik düzey, babanın eğitim düzeyi, ailenin eğitime katılımı ve annenin eğitim düzeyi gelmektedir. Kotaman'a (2008) göre ise ebeveynlerin çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılımları ve çocuklarının akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu görülmüştür. Diğer araştırma bulgularından da görüldüğü üzere aile katılımı öğrenci başarısı üzerinde oldukça etkili olabilmektedir. Bunların yanı sıra bu çalışmada ailelerin, öğrencilerin başarısı ile gurur duymaları dikkat çekmektedir. Bu bulguyla ilgili olarak Bolat'ın (2017) yazısında da değindiği gibi, çocukları kendilerinin uzantısı veya kimliklerinin bir parçası olarak gören ebeveynler, çocuklarıyla sık sık gurur duyar ve bazen de onlar adına utanır görüşü ile açıklanabilir. Alessandri ve Lewis'in (1993) ebeveyn geribildirimi ile başarıya ilişkin çocukların gurur ve utanç ifadeleri arasında ilişki olduğu bulgusu araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Okula başlama kategorisi ile ilgili en çok vurgulanan alt kategoriler anneden ayrılamama ve okula alışamama olmuştur. Okula başlama çocukların hayatındaki önemli virajlardan biri olarak görülmektedir. Ev ortamından ayrılarak, yeni arkadaş çevresi ve farklı kişilerle karşı karşıya kalacağı, belli kurallar dahilinde ve öğretmenlerin liderliğinde olan farklı bir ortama girecektir. Bu durum öğrencilerde farklı deneyimler, yaşantılar ve hisler oluşturacaktır. Okula hazır olma, hazırbulunuşluk öğrencilerin sosyal, bilişsel ve psikolojik açılarından öğrenmeye hazır olmasıdır. Dünyadaki birçok ülkede olduğu gibi, Türkiye'de de çocukların okula hazırbulunuşlukları ve okula başlama yaşı önemli bir sosyal ve politik sorun haline gelmiştir. Öğretmenlerin karşılaştığı çocukların okul hazırbulunuşluğuyla ilgili sorunları arasında yer alan duygusal sorunlar (ebeveynlerden ayrılamama, başarısızlık) benzerlik göstermektedir. Buna ek olarak okula başlama ile öğretmen görüşlerinin alındığı çalışmada, öğrencilerin olgunlaşma düzeyleri arasındaki farklılıkların bir takım olumsuzluklara neden olduğu, okula uyumlarını olumsuz şekilde etkilediği ve velilerin genel olarak kaygılar taşıdıklarına, tedirgin olduklarına, huzursuzluk yaşadıklarına dikkat çekilmiş, bazı velilerin çocuklarını yalnız bırakmak istemediği, hatta derslere beraber girdikleri ifade edilmiştir (Arı, 2014). Benzer şekilde bir başka çalışmada ilkokula yeni başlayan öğrencilerin duygusal gelişimi ile ilgili olarak okuldaki çalışmalara katılmaya isteksiz davranmaları, öğretmeni benimsememeleri, kendisi ile ilgili sevgi, kızgınlık, öfke gibi duyguları ifade edememeleri, bunun yanında duygusal olarak anneden kopamama, ders dışı etkinliklerin ilgilerini daha çok çekmesi ve derse karşı motive olmada problem yaşamaları öğretmenler tarafından dile getirilmiştir (Kahramanoğlu, Tiryaki ve Canpolat, 2015). Çocukların okula alışamamalarının ya da ebeveynlerinden ayrılma problemi yaşamalarının okula hazırbulunuşlukları ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Bununla ilgili yapılan bir çalışmada okul öncesi eğitim alan çocukların okula hazırbulunuşluk düzeyleri, okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Erkan ve Kırcı, 2010; Erkan, 2011). Okul öncesi eğitime hazırbulunuşlukta sosyoekonomik durumun etkisine bakıldığı bir çalışmada ise sosyoekonomik düzeyin okul hazırbulunuşluğu üzerindeki etkisinin %70'inden fazlası ebeveyn-çocuk faaliyetleri (okuma, eğlence ve dinlenme de dahil) ve okul ortamı (öğretmen deneyimi ve özel anaokulu imkanları da dahil) ile açıklanabilmektedir (İp vd., 2016). Okula hazırbulunuşlukta aile ile çocuğun verimli zaman geçirmesi,

iletişim kurması, etkinlikler yapmasının çocuğun bilişsel ve duyuşsal anlamda hazır olmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Öğretmenin merkezde olduğu olaylarda en çok vurgulanan kategoriler öğretmenin ilgisi ve yönlendirmesi, öğretmenin ayrımcılık yapması ve öğretmen-aile işbirliği olmuştur. Öğretmenlerin sınıftaki rehberlik rolleri aracılığıyla öğrencilerin potansiyelini ve farklı yeteneklerini göstermesi, keşfetmelerini sağlaması ve bu doğrultuda yönlendirme yapması ile açıklanabilir. Buna ilişkin olarak 19. Milli Eğitim Şurasında alınan kararlarda okul öncesinden itibaren yetenek gelişiminin izlenmesi yer almaktadır (MEB, 2014). Küçük yaşlardan başlanarak çocukların yetenek gelişiminin izlenmesi öğretmenlerin yöneltme rolünü gerçekleştirmelerini de kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Öğrenciler açısından değerlendirildiğinde doğru yönlendirmelerle, erken yaşlardan itibaren yeteneklerinin farkına varma, keşfetme ve geliştirmelerini sağlayacaktır. Buna paralel olarak altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerine göre öğrenciler meslekler hakkında bilgilendirilme, ilgi ve yeteneklerini fark etmeleri, meslek seçiminde ilgi ve yeteneklerin önemini kavrama konularında rehberliğe ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir (Kesici, 2007). İlköğretim düzeyindeki çocukların ilgi ve yeteneklerini keşfederek mesleki gelişimlerinde doğru yönlendirilmelerinde, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin öneminin arttığı görülmektedir. Eğitim kurumlarında rehberlik ve danışmanlık hizmetleri okuldan yaşama geçişi sağlayan süreçte köprü görevini üstlenerek, öğrencilerin bedensel, zihinsel ve sosyal kapasitesini, potansiyelini en ileri seviyede geliştirmek üzere uygulanan planlı, programlı biçimde yardım etme çabalarını kapsamaktadır (Özdemir Yaylacı, 2007). Bir başka araştırmaya göre de öğrenciler rehberlik hizmeti olarak kendi kariyerlerini belirleyecek yönlendirmeleri yaparak yardım ettiklerini ifade etmişlerdir (Eliamani, Richard ve Peter, 2014). Eğitimciler, öğrencilerin görevlerinin ya da çalışmalarının bağlantılarını açıklayarak onların öğrenme ve etkinliklere kişisel ilgilerini arttırmalarına yardımcı olabilir. Ödev ve görevlerin amacını açıklamak, görevin öğrencinin kişisel ilgi ve hedefleriyle olan ilişkisini görmesini sağlayabilir (Rowell ve Hong, 2013).

Öğretmenin merkezde olduğu olaylarda dikkati çeken kategorilerden biri öğretmenin ayrımcılık yapmasıdır. Ayrımcılık algısını oluşturan etkenlerin ebeveynlerin eğitim durumu, mesleki statüsü ve sosyoekonomik durum olduğu görülmektedir. Bu sonuca benzer olarak üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmada genel olarak öğrencilerin sırasıyla öğretmenlerin öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri, siyasal görüşleri ve inançları nedeniyle ayrımcılık yaptığını belirtmiştir (Tomul, Celik ve Tas, 2012). Başka bir araştırmada ise öğretmenler, öğrenciler arasında akademik başarı, kişilik özelliği (dürüst, çalışkan, sorumluluk sahibi olma vb.), dış görünümü, sayısal – sözel becerileri ve ailenin statüsü/ilgisine bağlı olarak ayrımcılık yapıldığını söylemişlerdir (Karaman Kepenekci ve Nayır, 2014). Uluslararası alanyazındaki çalışmalara bakıldığında daha çok ırksal ayrımcılık (Pilkington, 1999; Sanders-Philips, 2009; Wang ve Huguley, 2012; Voight, Hanson, O'Malley ve Adekanye, 2015) ve cinsiyet ayrımcılığı (Masland, 1994; Raina, 2012; Lovell, 2016) ile ilgili araştırmalar olduğu görülmektedir. Voight, Hanson, O'Malley ve Adekanye'nin (2015) araştırmasında öğrencilerin sosyoekonomik durumu, öğrenci-öğretmen oranı ve coğrafi bölgenin ırksal okul iklimi boşluklarının bazı okullar arasındaki değişimini açıkladığı sonucu, okul iklimini belirleyen bazı unsurların ayrımcılık üzerinde etkisi olduğunu göstermektedir. Stone ve Han'ın (2005) araştırmasında ise düşük okul kalitesine ilişkin öğrenci algıları, öğretmenler tarafından yapılan ayrımcılığı algılama oranlarının artması ile ilişkili bulunmuştur. Ayrıca bu algının, önceki benlik saygısı ile de ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Okulun kalitesinin düşük olduğunda öğretmenlerin ayrımcılık yaptığı ve bunun öğrencilere yansıdığı anlaşılmaktadır. Okul iklimi ve okulun sosyal çevresinin ayrımcılık algısını oluşturmada etkisinin olduğu söylenebilir. Araştırma sonuçları öğretmenlerin çeşitli nedenlerden dolayı ayrımcılık yapabildiklerini göstermekte ve bu durum araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Öğretmenin merkezde olduğu olaylarda ortaya çıkan kategorilerden bir diğeri öğretmen-aile işbirliğidir. Öğretmen-aile işbirliği aracılığıyla velilerin çocukları ve onların eğitim hayatıyla bilinçli bir şekilde ilgilendiği, iletişim kurduğu ve destek olduğu söylenebilir. Çeşitli araştırma sonuçları da bu bulguyu destekler niteliktedir. Örneğin aile katılımı ve öğrenci başarısı ile ilgili yapılan bir araştırmaya göre, ebeveynlerin çocukları ile okul hakkında konuşması, öğrencinin başarısına ilişkin beklentiye sahip olması ve otoriter ebeveynlik stili ile başarı arasında ilişki bulunmuştur (Shute, Hansen, Underwood ve Razzouk, 2011; Derrick-Lewis, 2001). Veli görüşlerine göre, öğretmen-veli görüşmeleri sağlıklı bir şekilde gerçekleşmektedir. Velilerin öncelikle çocukların başarı ya da başarısızlık yaşadığında, sosyal ve psikolojik problemleri olduğunda öğretmenlerle görüştikleri; öğretmenlerin de velileri çocuklarının ders başarısında bir problem olduğunda, disiplin problemi olduğunda ve sosyal ve psikolojik problemi olduğunda görüşmeye davet ettikleri ortaya çıkmıştır (Genç, 2005). Başka bir araştırmanın bulguları incelendiğinde yönetici ve öğretmenlerin okul-aile işbirliğine ilişkin olumsuz düşüncelere sahip oldukları, velilerin ilgisizliğinden şikâyetçi oldukları, öğretmen-veli ilişkisini zedeleyen en önemli etkenlerin rehber öğretmen eksikliği ve maddi sorunlar olduğu ifade edilmiştir. Okul-aile işbirliğinin yetersiz olmasının sebepleri arasında velilerin çocuk eğitimi konusunda yeterince bilgi sahibi olmamalarının da önemli bir etken olduğu görülmüştür. Yönetici ve öğretmenler ailelerin okulu ve öğretmenleri desteklemesi gerektiğini düşünmektedir (Özgan ve Aydın, 2010).

Araştırma sonuçları ışığında şu öneriler getirilmiştir:

- Ailenin merkezde olduğu anılardan hatırlanan olumsuz olaylar dikkate alındığında kardeş doğumunun çocuklar üzerinde dikkate değer travmatik durumlara sebep olduğu görülmüştür. Buradan hareketle ebeveynler yeni doğan kardeş ile birlikte diğer çocuğa gösterdikleri ilgiyi azaltmamalı, derslerini takip etmeli ve önemsemelidir.
- Aile katılımı, öğrenci başarısını açıklayan değişkenlerden biridir. Ebeveynler, çocuklarının eğitim hayatında aktif olarak yer almalı, öğretmenleri ile sürekli iletişim halinde olmalıdır.
- Çocuklar için okula başlama hayatlarının kritik bir döneminin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Bu süreçte ebeveynler çocuğu zihinsel, fiziksel ve sosyal yönden okula başlamaya hazırlamalıdır ve gerekirse öğretmenlerden de destek almalıdır.
- Çocukların ilgi ve yeteneklerinin keşfedilmesi ve bu doğrultuda yönlendirmeler yapılması önemli görülmektedir. Ebeveynler ve öğretmenlerin gözlemleri, görüş ve önerileri çerçevesinde çocukların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özellikleri dikkate alınarak yöneltmeler yapılmalıdır.
- Bir veli ve çocuğu ele alınarak, daha derinlemesine araştırmalar yapılabilir.
- Anne, baba ve çocuk anıları karşılaştırılarak yeni örüntüler çıkarılabilir.

Kaynaklar / References

- Akbaba Altun, S. (2009). An investigation of teachers', parents', and students' opinions on elementary students' academic failure. *Elementary Education Online*, 8(2), 567-586.
- Alessandri, S.M. & Lewis, M. (1993). Parental evaluation and its relation to shame and pride in young children. *Sex Roles*, 29(5-6), 335-343. doi:10.1007/BF00289427.
- Arı, A. (2014). İlkokul birinci sınıfa başlama yaşına ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(3), 1031-1047. doi: 10.12738/estp.2014.3.2117.
- Aydın, M. (2016). Beş nitel araştırma yaklaşımı. M. Bütün ve S.B. Demir (Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri* (ss. 69-110). Ankara: Siyasal kitabevi.
- Barnett, M. A., & Taylor, L. C. (2009). Parental recollections of school experiences and current kindergarten transition practices. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(2), 140-148. doi:10.1016/j.appdev.2008.11.001
- Black, S. E., Devereux, P. J., & Salvanes, K. G. (2005). The more the merrier? The effect of family size and birth order on children's education. *The Quarterly Journal of Economics*, 120(2), 669-700.
- Bolat, Ö. (2017). Neden kendinizle gurur duymamalısınız?. <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ozgur-bolat/neden-kendinizle-gurur-duymamalısınız-40525490> adresinden 24.01.2018 tarihinde ulaşılmıştır.
- Buldu, M., & Er, S. (2016). Okula hazırbuluşluk ve okula başlama yaşı: Türk öğretmen ve ailelerin yeni eğitim politikası üzerine görüş ve deneyimleri. *Eğitim ve Bilim*, 41(187), 94-114. doi:10.15390/EB.2016.6292
- Carrasco, C., Alarcón, R., & Trianes, M. V. (2017). Social adjustment and cooperative work in primary education: Teachers' and parents' view. *Revista de Psicodidáctica*, 22(2), 1-15. doi:10.1387/RevPsicodidact.17133
- Connelly, F. M., & Clandinin, D. J. (1990). Stories of experience and narrative inquiry. *Educational Researcher*, 19(2), 2-14. doi:10.3102/0013189X019005002
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni [Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches]*. M. Bütün & S. B. Demir (Edt.). Ankara: Siyasal.
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim online*, 2(2), 28-34.
- Derrick-Lewis, S. M. (2001). *Parental involvement typologies as related to student achievement* (Doctoral dissertation). East Tennessee State University, ABD. Electronic Theses and Dissertations. Paper 71. <http://dc.etsu.edu/etd/71>
- Eliamani, M. P., Richard, M. L., & Peter, B. (2014). Access to guidance and counseling services and its influence on Students' school life and career choice. *African Journal of Guidance and Counselling*, 1(1), 7-15.
- Erkan, S. (2011). Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 186-197.
- Erkan, S., & Kırca, A. (2010). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 94-106.
- Erol, O., Özaydın, B., & Koç, M. (2010). Sınıf yönetiminde karşılaşılan olaylar, öğretmen tepkileri ve öğrenciler üzerindeki etkileri: Unutulmayan sınıf anılarının analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16(1), 25-47.
- Fivush, R., Haden, C. A., & Reese, E. (2006). Elaborating on elaborations: Role of maternal reminiscing style in cognitive and socioemotional development. *Child development*, 77(6), 1568-1588.
- Genç, S. Z. (2005). İlköğretim 1. kademedeki okul-aile işbirliği ile ilgili öğretmen ve veli görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 227-243.

- Gilmore, G. (2016). Understanding birth order: A within-family analysis of birth order effects. *Undergraduate Journal of Humanistic Studies*, 3, 1-8.
- Gratz, J. (2006). The impact of parents' background on their children's education. *Educational Studies*, 268, 1-12.
- Grolnick, W. S., & Slowiaczek, M. L. (1994). Parents' involvement in children's schooling: A multidimensional conceptualization and motivational model. *Child Development*, 65(1), 237-252. doi:10.1111/j.1467-8624.1994.tb00747.x
- Güçray, S. S. (1993). Çocuk yuvasında ve ailesinin yanında kalan 9-10-11 yaş çocuklarının öz-saygı gelişimini etkileyen bazı faktörler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 3(3), 58-66.
- Ip, P., Rao, N., Bacon-Shone, J., Li, S. L., Ho, F. K. W., Chow, C. B., & Jiang, F. (2016). Socioeconomic gradients in school readiness of Chinese preschool children: the mediating role of family processes and kindergarten quality. *Early Childhood Research Quarterly*, 35, 111-123. Doi:10.1016/j.ecresq.2015.10.005
- Kahramanoğlu, R., Tiryaki, E. N., & Canpolat, M. (2015). İlkokula yeni başlayan 60-66 ay grubu öğrencilerin okula hazır olmaları üzerine inceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1065-1080.
- Karaman Kepenekçi, Y. & Nayır, K. F. (2014). Okul iklimini insan haklarına duyarlılık boyutunda sorgulama: Liseler üzerine bir araştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 1-16.
- Kesici, Ş. (2007). Şube rehber öğretmenlerinin görüşlerine göre 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin rehberlik ve danışma ihtiyaçları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 365-383.
- Kotaman, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 135-149.
- Lovell, K. (2016). Girls Are Equal Too: Education, Body Politics, and the Making of Teenage Feminism. *Gender Issues*, 33(2), 71-95. doi:10.1007/s12147-016-9155-8
- Masland, S. W. (1994). Gender equity in classrooms: The teacher factor. *Equity & excellence in education*, 27(3), 19-27. doi:10.1080/1066568940270304
- MEB. (2014). 19. Millî Eğitim Şûrası. www.meb.gov.tr adresinden 27.01.2016 tarihinde ulaşılmıştır.
- Miller, M., Gresham, P., & Fouts, B. (2011). Remembering memories about students with disabilities. *Journal of Instructional Psychology*, 38(3), 173-181.
- Ogunsola, O. K., Osuolale, K. A., & Ojo, A. O. (2014). Parental and related factors affecting students' academic achievement in Oyo State, Nigeria. *International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering*, 8(9), 3129-3136.
- Özdemir Yaylacı, G. (2007). İlköğretim düzeyinde kariyer eğitimi ve danışmanlığı. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi (Bilig)*, 40, 119-140.
- Özgan, H., & Aydın, Z. (2010). Okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5(3), 1169-1189.
- Özyürek, A., & Tezel Sahin, F. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.
- Pilkington, A. (1999). Racism in Schools and Ethnic Differentials in Educational Achievement: A brief comment on a recent debate. *British Journal of Sociology of Education*, 20(3), 411-417. doi:10.1080/0142569995344
- Raina, S. (2012). Gender bias in education. *International Journal of Research Pedagogy and Technology in Education and Movement Sciences (IJEMS)*, 1(2), 37-47.
- Räty, H. (2007). Parents' own school recollections influence their perception of the functioning of their child's school. *European Journal of Psychology of Education*, 22(3), 387-398.

- Räty, H. (2010). Do parents' own school memories contribute to their satisfaction with their child's school?. *Educational Studies*, 36(5), 581-584. doi:10.1080/03055691003729005
- Rowell, L., & Hong, E. (2013). Academic motivation: Concepts, strategies, and counseling approaches. *Professional School Counseling*, 16(3), 158-171.
- Sanders-Phillips, K. (2009). Racial discrimination: a continuum of violence exposure for children of color. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 12(2), 174-195. doi:10.1007/s10567-009-0053-4
- Sarıer, Y. (2016). Türkiye’de öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: Bir meta-analiz çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3),1-19. doi:10.16986/HUJE.2016015868
- Savin-Baden, M. & Niekerk, L.V. (2007). Narrative inquiry: Theory and practice. *Journal of Geography in Higher Education*, 31(3), 459-472. doi:10.1080/03098260601071324
- Seven, S. (2007). Ailesel faktörlerin altı yaş çocuklarının sosyal davranış problemlerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51, 477-499.
- Shute, V. J., Hansen, E. G., Underwood, J. S., & Razzouk, R. (2011). A review of the relationship between parental involvement and secondary school students' academic achievement. *Education Research International*, 1-10. doi:10.1155/2011/915326
- Stevens, M., Roberts, J., Bandler, A. & Newstetter, W. (2001). “Capturing Memories”: An investigation of how parents record and archive items about their child. Gvu Center Tech. Rep. GIT-Gvu-01-18.
- Şahin, B. K., Sak, R., & Şahin, İ. T. (2013). Parents’ views about preschool education. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 89, 288-292.
- Tani, F., Bonechi, A., Peterson, C. & Smorti, A. (2010). Parental influences on memories of parents and friends, *The Journal of Genetic Psychology*, 171(4), 300-329. doi:10.1080/00221325.2010.503976
- Taylor, L. C., Clayton, J. D., & Rowley, S. J. (2004). Academic socialization: Understanding parental influences on children's school-related development in the early years. *Review of General Psychology*, 8(3), 163-178. doi: 10.1037/1089-2680.8.3.163
- Tomul, E., Celik, K., & Tas, A. (2012). Justice in the classroom: Evaluation of teacher behaviours according to students’ perceptions. *Eğitim Araştırmaları - Eurasian Journal of Educational Research*, 12(48), 59-72.
- Topor, D. R., Keane, S. P., Shelton, T. L., & Calkins, S. D. (2010). Parent involvement and student academic performance: A multiple mediational analysis. *Journal Of Prevention & Intervention in the Community*, 38(3), 183-197. doi:10.1080/10852352.2010.486297.
- Türnüklü, A. (2001). Eğitimbilim alanında aynı araştırma sorusunu yanıtlamak için farklı araştırma tekniklerinin birlikte kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 26(120), 8-13.
- Turunen, T.A. (2012). Memories about starting school. What is remembered after decades? *Scandinavian Journal of Educational Research*, 56(1), 69-84, doi:10.1080/00313831.2011.567397
- Voight, A., Hanson, T., O’Malley, M., & Adekanye, L. (2015). The racial school climate gap: Within-school disparities in students’ experiences of safety, support, and connectedness. *American journal of community psychology*, 56(3-4), 252-267. doi:10.1007/s10464-015-9751-x
- Wang, M. T., & Huguley, J. P. (2012). Parental racial socialization as a moderator of the effects of racial discrimination on educational success among African American adolescents. *Child Development*, 83(5), 1716-1731. doi:10.1111/j.1467-8624.2012.01808.x
- Wilder, S. (2014). Effects of parental involvement on academic achievement: A meta-synthesis. *Educational Review*, 66(3), 377-397. doi:10.1080/00131911.2013.780009
- Yıldırım, İ. (2006). Akademik başarının yordayıcısı olarak gündelik sıkıntılar ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 258-267.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel araştırma yöntemleri* (Dokuzuncu baskı). Ankara: Seçkin.

Yılmaz, M. & Benli, N. (2011). İlköğretim I. kademedeki verilen performans görevlerinin veli görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 287-302.

Yazarlar

Dr. Erdal TOPRAKÇI, çalışma konuları arasında sınıf yönetimi, eğitim yönetimi, liderlik, eğitim politikaları yer almaktadır.

Dr. Deniz GÜLMEZ, Çalışma konuları arasında eğitim yönetimi, liderlik, karşılaştırmalı eğitim, yükseköğretim yer almaktadır.

İletişim

Prof. Dr. Erdal TOPRAKÇI, Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetim Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye, e-mail: erdal.toprakci@ege.edu.tr

Arş. Gör. Dr. Deniz GÜLMEZ, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetim Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, e-mail: dderinbay@konya.edu.tr

Summary

Purpose and Significance. Memories of parents about school can be seen as potential social-psychological connection in the series transmitted the educational purposes from one generation to the next (Räty, 2010). When intergenerational effects have been found out in the literature of school attendance, a large number of researches conducted to examine among the childhood experience of parents, their parenting practices and behaviors (Barnett and Taylor, 2009; Taylor, Clayton and Rowley, 2004). It is thought that solidarity between school and parents have an important place in behind of the student achievement. Studies that have been made related to school-parent cooperation support this view (Çelenk, 2003). Parent attendance is seen as one of the factors that enhance student's success (Topor, Keane, Shelton and Calkins, 2010; Wilder, 2014). Children, parent and teacher are very important cornerstones in children's education life. Children's education lives take shape through relationship between these people. In researches, parent's views were examined related to parental factors behind the children's achievement, parent attendance (Grolnick and Slowiaczek, 1994), relationship with school, academic failure (Akbaba Altun, 2009), preschool education (Şahin, Sak and Şahin, 2013), performance tasks (Yılmaz and Benli, 2011), socialization and collaborative work (Carrasco, Alarcón and Trianes, 2017). A memory research with regard to starting to school (Turunen, 2012) was conducted in the context of memories. However, there was not encountered any study related to memories of parents in the search of the accessible research. In this research differ from others, it was desired from parents to share unforgettable cases about their children's education lives.

Methodology. Research design. The research was carried out within the narrative inquiry based on qualitative research designs. The narrative as a method begins with the narratives that people tell and the experiences they express with their lives (Creswell, 2016). In this study it was wanted from parents to tell the events that lived by their children in the primary, secondary and high school periods.

Study group. The study group consists of 187 parents whose children study at primary, secondary and high schools. Study group is determined as parents that are taken pedagogical formation from the state university in the current situation by convenience sampling of purposeful sampling methods. Memories of 187 parents are examined and 34 of them excluded of the research context because of stay out of the determination cases. Research was conducted the memories of remaining 143 parents, 111 of them was women.

Data collection. The data of the study was collected through semi-structured interviews with parents of primary, secondary and high school students. The stories that lived through the parents were considered as narratives. The narrative research focuses on the use of narratives as data (Savin-Baden and Niekerk, 2007). The purpose of collecting data in this way is to enable participants to write stories that are important to them and to obtain rich narrative data. Documents were used as data collection tool in which the parents shared the memories and information with the students in charge.

Analysis of data. Content analysis of the data was performed through the N-vivo 10 program. For content analysis, first collected data were grouped, then coded, categorized and themes were created. For example; the events that were examined in the determination of the parent-centered memories theme were collected certain categories. In the formation of these categories, the attitude of the family, the economic situation, the involvement of parents in the cases has been effective in the source of events. After the data were analyzed, the themes and codes were associated with each other; quotation is presented by taking into account the criteria of striking (different opinion), explanatory (suitability to the theme), diversity and extreme examples.

Results, Discussion and Recommendations. As a result of the study three themes were come to exist: Student-centered, parent-centered and teacher-centered. It was seen that the majority of events where the parents were in the center were negative. The birth of sibling and its effects, desperation and difficult family conditions are the most emphasized categories of negative categories. It is observed that described events are mostly in pre-school period and the importance of the parents in the child rearing during this period is known. According to the literature, it is seen that the number of children in the family increases and the responsibilities also increase, in addition to this it can be seen that the time of separation for each of the children is decreasing and love and interest are separated (Özyürek and Tezel Şahin, 2005). Some of the important demographic factors affecting children's social behavior problems are family type, socioeconomic level and birth order (Seven, 2007).

Student achievement, starting to school and social activities are the most emphasized categories in the theme of student-centered memories. Student achievement has been to the fore one of the categories in the memories of the parents. It has been seen that there is a significant relationship between the parents' participation in their children's education and their academic achievement (Kotaman, 2008).

The most frequently cited subcategories related to starting to school are not being able to leave from mother and failure to get used to school. Start to school is seen as one of the important bends in children's life. According to Buldu and Er (2016) emotional problems (to be separated from parents, fear of failure, reluctance and frustration) are also among the problems faced by the school readiness of children.

Teacher's attention and guidance, making discrimination of teacher and teacher-family collaboration are the most emphasized categories of teacher-centered memories theme. It is seen that the importance of guidance and psychological counseling services is increased in explaining the interests and abilities of children at primary education level and being guided in their professional development (Özdemir Yaylacı, 2007).

One of the high point categories in teacher-centered events is making discrimination of teacher. In the research, teachers stated that students were discriminated on the basis of academic achievement, personality traits (honest, hardworking, having responsibility, etc.), external appearance, numerical - verbal skills and family status / relevance (Karaman Kepenekci and Nayır, 2014).

One of the categories that emerged in teacher-centered events is the teacher-family collaboration. It can be said that the parents are consciously interested in the children and their educational life, and that they communicate and support it through teacher-family cooperation. Several research results also support this finding. For example, according to a survey of family involvement and student achievement, there is a relationship between parents talk about the school with their children, having an expectation about the success of the pupil, authoritarian parenting style and success (Shute, Hansen, Underwood and Razzouk, 2011; Derrick-Lewis, 2001).

The following suggestions were made in light of the research results:

- Considering the negative events recalled from parent-centered memories, it was seen that sibling birth caused remarkable traumatic situations on children. Hence, parents should care their children and follow their lessons, not reducing the amount of attention that they have shown to the other child with the newborn sibling.

- Family involvement is one of the variables that explain student success. Parents should be actively involved in the education of their children and should be in constant contact with their teachers.
- Starting to school for children is considered to be the beginning of a critical period of their lives. In this process, the parents should prepare the child to start school in terms of the mental, physical and social aspects and, if necessary, support from the teachers.
- A deeper investigation can be done by considering a parent and child.
- New patterns can be extracted by comparing the memories of mother, father and child.